

Karadžić govori o „autostradi pakla“

Author: [Rachel Irwin](#)

Na sudu je emitovan snimak Karadžićevog obraćanja bosanskoj skupštini nekoliko meseci uoči izbijanja rata.

Piše: Rachel Irwin iz Haga (TU br. 648, 4. jun 2010.)

Na suđenju bivšem predsedniku bosanskih Srba, Radovanu Karadžiću, ove sedmice je prikazan video-snimak iz 1991. godine, na kojem se vidi kako okrivljeni onima koji su se zalagali za nezavisnu Bosnu poručuje da su odabrali „autostradu pakla“.

Taj danas čuveni govor održan je pred višenacionalnom bosanskom skupštinom 15. oktobra 1991., u vreme porasta tenzija koje će dovesti do rata.

Karadžić je u tom trenutku bio lider Srpske demokratske stranke (SDS). U pred-procesnom podnesku tužilaštva kaže se i da je bio „odlučan da spreči to da bosanski Srbi budu odvojeni od ostalih Srba iz bivše Jugoslavije zbog formiranja suverene i nezavisne [Bosne].“

Prethodno su i Slovenija i Hrvatska tokom 1991. već proglasile nezavisnost, što je u Hrvatskoj dovelo do rata širokih razmera.

Na video-snimku koji je pred sudom emitovan, vidi se Karadžić koji stoji za govornicom i živopisno gestikulira rukama.

„Ja vas još jedanput molim, ne prijetim, nego molim da ozbiljno shvatite tumačenje političke volje srpskog naroda koji ovde zastupa SDS . . . Ovo je put na koji vi hoćete da izvedete Bosnu i Hercegovinu. Ista ona autostrada pakla i stradanje kojom su već pošle Slovenija i Hrvatska“, uzviknuo je Karadžić.

„Nemojte da mislite da nećete odvesti Bosnu i Hercegovinu u pakao, a muslimanski narod možda i u nestanak, jer muslimanski narod ne može da se odbrani ako ovde bude rat.“

Ovaj snimak je emitovan tokom svedočenja istoričara dr Roberta Donje (Robert Donia), stručnjaka za političku i socijalnu istoriju bivše Jugoslavije. On je već svedočio na mnogim suđenjima pred Haškim tribunalom, a pripremao je i brojne izveštaje za tužilaštvo.

„Imate li bilo kakav komentar o ovome što smo upravo videli?“ upitala je svedoka tužiteljka Kerolin Edgerton (Carolyn Edgerton).

„Bio je to mladi i energični Radovan Karadžić, koji je pred višenacionalnom skupštinom zapravo imao prilično dugo obraćanje, čiji ste završni deo emitovali“, odgovorio je Donja, „ . . . [Karadžić] je rekao kako ne preti, nego moli – ali je pri tom upotrebio neke izraze koje su ostali razumeli kao pretnje.“

Donja je dodao kako je 15. oktobar 1991. predstavljao „prekretnicu“, jer je toga dana bosanska skupština usvojila „deklaraciju o suverenitetu“.

„To je bila ona tačka kada je SDS u suštini izgubio bitku u kojoj je nastojao da obuzda težnju ka nezavisnosti“, kazao je Donja. „Od toga trenutka, energija SDS-a bila je usmerena na planiranje.“

Ubrzo potom, 24. oktobra, SDS osniva zasebnu skupštinu bosanskih Srba. Taj potez je, kaže Donja, naposljetku doveo i do stvaranja odvojenog entiteta bosanskih Srba, koji će biti poznat kao Republika Srpska (RS), a imaće i sopstveni ustav. Karadžić je u maju 1992. postao predsednik RS-a.

A kada je i na Karadžića došao red da unakrsno ispita Donju, on je počeo da ga propituje o izveštajima koje je pripremao za tužilaštvo.

„Jeste li morali da se prilagodite stavovima [tužilaštva] i zadacima koji su bili pred vama?“, pitao je Karadžić.

„Obavezan sam da priprelim izveštaj u skladu sa datim uputstvima“, odgovorio je Donja. „Slobodan sam da imam različite stavove ili interpretacije, i zapravo od mene nikada nije bilo ni traženo da se u izveštaju ili svedočenju priklonim nekom posebnom stanovištu.“

Karadžić je potom upitao Donju koliko je plaćen „po slučaju i po danu za ovaj posao“, na šta se umešao predsedavajući sudija O-Gon Kwon (O-Gon Kwon), upitavši zbog čega bi ta tema bila relevantna.

„Zato što smo svi mi ljudska bića i ukoliko zamislite da je g. Donja uradio nešto što se tužilaštvu ne sviđa –

zar bi svedočio 15 puta?", upitao je Karadžić. „Zanima me zbog čega tužilaštvo ima svoje omiljene svedoke i sve vreme ih uporno poziva.“

Sudija Kvon je rekao da to pitanje nije relevantno i zatražio od Karadžića da pređe na drugu temu. Karadžić je 3. juna podneo pismeni zahtev u kojem od sudija traži da preispitaju svoju odluku o tome.

„Dr Karadžić tvrdi da svota novca koju tužilaštvo daje dr Donji jeste značajna za njegov kredibilitet i da podstiče iznošenje one vrste dokaza koji će omogućiti dotok prihoda od slučaja do slučaja i godine do godine“, kaže se u podnesku.

Karadžić je veliki deo vremena ove sedmice potrošio ispitujući Donju o raznim istorijskim događajima u bivšoj Jugoslaviji. Pitanja su mu povremeno bila toliko opsežna i podrobna, da se Donja osvrtao na njihovu „uvijenu“ prirodu.

„Verujem da biste nešto morali imati na umu, ali ja nemam nikakvu ideju šta je to“, kazao je Donja u jednom trenutku.

Kao i u ranijim prilikama, Karadžić se tokom unakrsnog ispitivanja osvrnuo na progon Srba tokom Drugog Svetskog rata.

„Da li je 1948. broj Srba bio manji nego što bi inače bio?“, upitao je.

„Složio bih se da je popis iz 1948. [u bivšoj Jugoslaviji] bio . . . duboko obeležen patnjom Jevreja i svake grupe koja je . . . znatnije patila tokom Drugog Svetskog rata“, odgovorio je Donja.

Karadžić je konstatovao kako je „korektno ono što ste rekli o Jevrejima“.

„Prihvatate li to da su Srbi najviše propatili tokom Drugog Svetskog rata i da je [nad njima] počinjen genocid“, upitao je on.

„Ne prihvatam to da su Srbi najviše patili“, odgovorio je Donja. „Ali se slažem sa time da je nad Srbima u Drugom Svetskom ratu počinjen genocid.“

Potom je Karadžić Donju ispitivao u vezi sa rečju koju bosanski Muslimani danas koriste pri vlastitoj identifikaciji. „Nazvali su se Bošnjacima, zar ne?“, upitao je on. „Slažete li se sa time da smo mi Srbi, kao i Hrvati – takođe Bošnjaci?“

„Ne“, odgovorio je Donja. „U oba jezika postoji razlika između 'Bošnjak', što se odnosi isključivo na ljude koji su [poznati kao] bosanski Muslimani, i 'Bosanac', što se koristi za sve državljane Bosne i Hercegovine, bez obzira na nacionalnost.“

„Muslimani žele da kažu kako je Bosna njihova i kako smo mi tu samo gosti ili tako nešto“, kazao je Karadžić.

„Neki Bošnjaci jesu pokušali to da urade“, kazao je Donja. „Većina ih je mišljenja da su Bošnjaci jedna od tri osnovne nacije koje žive u Bosni i Hercegovini.“

Nakon što su ga sudije u više navrata upozorile da nije usredsređen na period na koji se odnosi njegova optužnica, Karadžić je u nastavku prikazao video-snimak bivšeg hrvatskog ministra odbrane, Martina Špegelja.

Dobro poznati crno-beli snimak, kojeg su jugoslovenske televizijske stanice emitovale u januaru 1991., prikazuje Špegelja kako tajnim kontra-obaveštajcima iz Jugoslovenske Narodne Armije (JNA) govori o pripremama hrvatskih snaga za rat.

„Biće to građanski rat bez milosti prema bilo kome – čak i prema ženama i deci“, rekao je Špegelj na snimku.

Špegelj kaže i da „ćemo ih poklati sada kad je ova kurva pobedila u Srbiji“, te da „Srbi u Hrvatskoj nikada neće ponovo doći ovamo sve dok smo mi tu“.

Nakon što je emitovanje završeno, Donja je rekao kako mu se „sviđa ovaj snimak“.

„To je veoma dramatičan trenutak, koji istovremeno pokazuje i koliko se hrvatske odbrambene snage pripremaju za sukob i stepen rešenosti kontra-obaveštajne službe JNA da diskredituje hrvatsko rukovodstvo“, nastavio je Donja.

Dodao je i da je to „pokvarilo odnose između predsednika republika u bivšoj Jugoslaviji“.

„Pretpostavljam da se [bivšem srbijanskom predsedniku Slobodanu] Miloševiću nije svidelo to što ga nazivaju kurvom“, kazao je Donja. „Ovo je dokaz da je jedan visoki zvaničnik kovao zaveru protiv Jugoslavije.“

„Verujete li da je to i kod Srba u Bosni moralo da izazove zabrinutost?“, upitao je Karadžić.

„Ne nužno, nije“, odgovorio je Donja. „To se zaista ticalo samo Hrvatske. Jeste to moglo da izazove strah kod nekih Srba u Bosni – ali načelno, ono što se dešavalo u Hrvatskoj bilo je nešto drugo od onoga u Bosni.“

Unakrsno ispitivanje će biti nastavljeno iduće sedmice.

Rachel Irwin izveštava za IWPR iz Haga.

Location: Balkans

Topic: Courtside

Focus: ICTY - Radovan Karadžić
Trial

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/karadzic-govori-o-autostradi-pakla>